

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

FREDSNUMMER.

N:r 8.

Augusti -:- 1924.

Pris 25 öre.

F R E D.

Mobiliseringsklockorna ringde — maskinerna stannade — häpna som inför ett oväntat slag stodo människor och försökte fatta vad som var på färde.

Mobilisering!

Affärerna länsades, ryggsäckar och varma kläder — åt de mobili-

serade — allt som fanns löst av matvaror och som kunde köpas för pengar — åt de rika, hjälpbyråer och understödsnämnder — åt de arbetslösa, blottställda och oförsörjda.

Fredsmöten, barnbispisning, matutdelning, nödhjälpsarbete och arbete för de mobiliserade. Ett nästan

feberaktigt organisationsarbete för att ordna för de nya förhållandena.

Hungerdemonstrationer och ransonering. Ransonering och hungerdemonstrationer igen.

Maskinerna kommo väl igång — men det var ändå ej som förut. Så ungefär tecknar sig ur minnet en

god del av vår historia från 1914. Ett neutralt folks andel av världskriget. En andel som vi nu kanske börjat glömma och som i alla händelser nu är övervunnen. En a n i n g blott av vad som utkämpades ute i Europa.

Och under allt detta den fasta förhoppningen: Detta kan ej räcka länge — en månad, två, tre månader, sex kanske. Men det var ej nog med månader, det blev år — över fyra långa, tunga, minnesrika år. Men trots alla försaker, arbetslöshet och allt lidande som drogs över oss så ha vi prisat oss lyckliga som räddade undan krigets förödelse. Vi ha denna gång ej behövt förlora människoliv. Vi ha icke som de krigförande nationerna förlorat dem som skulle skapa framtiden — om vi någonsin ägt dem. Det skall visa sig nu.

Ty de långa, tunga årens erfarenhet kan icke ha varit utan mening och det blir vår egen sak — folkens sak — att i samförstånd finna ut de vägar som föra till en lugnare framtid.

Folken hava väl aldrig manat till krig, ha aldrig hyst vilja till krig, men den stora svagheten har varit att folken i alla länder ej heller kunnat hindra krigsutbrott. Arbetarskarorna ha varit maktlösa och man kan frukta: stora skaror viljelösa, och de ha dyrt fått betala sin passivitet.

Men "evigt kan ej bli det gamla" heter det. Den nya tidens folk, män och kvinnor, ett tänkande demokratiskt upplyst folk skall säkerligen så känna sitt ansvar inför samtid och framtid att en dylik anklagelse ej skall kunna riktas emot dem. Det får ej finnas några viljelösa.

Och nu tio år efter världskrigets utbrott — år som givit oss ett århundrades lärdomar — mötas världens arbetande folk för att demonstrera sin fredsvilja. Det är inte längre fråga om krigförande och neutrala, de genomlidna krigsårens erfarenheter ha på ett förunderligt sätt banat vägen för samförstånd

mellan olika länders arbetareklass. Otaliga gånger under krigsåren blev det till en uppgift för oss att anropa om fred för de krigförande ländernas folk, ett rop som lika många gånger missförstods och fick förklinga ohört. Men kravet har vidgats och är icke längre en bön till maktinnehavarna. Det är ett program, ett framtidsmål och vi mötas till demonstration för att uttala vår vilja: aldrig mera krig.

Men här som alltid gäller det att ha den rätta viljan och arbetslusten. Vår demonstration förpliktar. — Den betyder kamp mot militarismen — kamp mot kriget. Först när kriget är omöjliggjort ha vi vunnit vårt mål. Det räcker inte heller med en enda dags demonstration för fred, men det räcker om vi taga som en livsuppgift att söka efter främja fred och samförstånd i världen, ty lika litet som freden i världen är säkerställd genom ett eller annat lands avrustning, lika litet kan den enande tanken aldrig mera krig bli verklighet om den tanken icke i varje människosinne blir den sporrande tro och den levande makt som manar oss till praktiskt arbete för denna vår tro.

Det är första gången vi mötas i en världsupinion mot krig och för världsfred. Svenska män och kvinnor skola understryka genom sitt deltagande att den fredslängtan vi närt och den fredsvilja vi givit uttryck åt i möten och resolutioner vid många föregående tillfällen varit ett djupt rotat intresse.

Förr hette det: Vill du fred så rusta för krig, den nya tidens lösen måste bli: vill du fred så "rusta" för — fred, en rustning som ej skall bygga på kulor, krut och bajonetter. Men en ny uppfostran, en ny livsåskådning skall trygga freden åt framtidens folk.

A g d a Ö s t l u n d.

Fredsmärket bäres av alla fredssöndagen den 3 augusti.

Socialdemokratiska partistyrelsen
utsänder ett prydligt märke.

**Parollen skall bli: Aldrig
mera krig.**

**Ge uttryck åt edert sinnelag genom
att bära detta fredsmärke!**

Den 3 augusti skall bli fredens söndag. Över hela vårt land liksom i många andra länder skola fredsdemonstrationer gå av stapeln som ett vittnesbörd om styrkan hos fredsviljan.

Parollen: aldrig mera krig! skall ljunga ut över världen och väcka gensvar i miljoners och åter miljoners hjärtan.

För tio år sedan syntes den beryktade försvarsknappen på många svenskers rockuppslag. Den var ett tecken på att bäraren tillhörde "det gode Selskab". Innevarande år skall fredsmärket pryda svenskarnas rockuppslag.

Socialdemokratiska partistyrelsen har låtit tillverka ett fredsmärke av cellulosa. Och här ovan synes en kliché av detsamma i förstoring. Detta fredsmärke bör bli det svenska medborgarmärket söndagen den 3 augusti. Fredspalmen, som valts till symbol, är grön på vitt fält.

Detta fredsmärke, som från slutet av nästa vecka kommer att säljas över hela landet, kostar 25 öre. Det kan bevaras som ett minne av den internationella fredsdemonstrationen. Vi hoppas att de skola vara ett fåtal i vårt land, som underlåta att genom bärandet av fredsmärket ge uttryck åt sitt sinnelag.

Hos Nordens första kvinnliga minister, fru Nina Bang.

Kultusministern fru Nina Bang.

En strålände majdag, när solen kommit sundet att glittra i blåaste blått, när de späda löven i Köpenhamns parker sila ljuset genom sitt ljusst gröna bladverk över markens doftande vårblomster, kommer under tecknad, i sällskap med Arbetets kvinnliga medarbetare, till Kongens By, för att, om lyckan är god, få ett samtal med Danmarks och Nordens första kvinnliga minister, kultusministern i ministären Stauning, fru Nina Bang.

Vi ha fått upplysningen att vi måste söka ministern i ministeriet vid Fredriksholms kanal 22. En taxameter för oss dit hastigt nog; det gamla ärevördiga ministeriets dystra och allvarliga murar resa sig snart för våra blickar och icke utan en viss liten sugning i hjärttrakten stiga vi upp för dess nötta trappor. Kvinnliga ministrar växa som bekant icke på träd och för övrigt, intervjuer med ministrar falla icke varje dag på en reporters matsedel. I förrummet mötas vi av icke en utan tre högst högtidliga och allvarliga vaktmästare; vi lämna våra kort till den, som synes oss minst respektingivande och framställa vårt ärende. Han mäter oss ett ögonblick värderande, min kamrats svenska

studentmössa faller honom synbarligen i ögonen; efter en kort och tyst konferens med sin äldre kollega, som icke tycks hysa några fördomar mot oss, ber han oss sitta ned, han skulle "spörre ministern".

En stunds väntan, under vilken vi ta' environgerna i betraktande. Beskäftiga och brådskaande herrar ila ut och in genom dörrarna, bärande på digra portföljer, maskinskriverskor och stenografer skymta då och då, det

arbetas synbarligen i kultusministeriet.

— Vårs'go! — Vaktmästaren slår upp dörren in till ministerns mottagningsrum. Vi stiga in, belyst av solen, som flödar in genom de stora fönstren och övergjuter rummet med dess möbler och bokryggar, står fru Nina Bang. Hon mottar oss på det älskvärdaste, mest behagfulla sätt, bjuder oss taga plats vid ministerbordet och kommer oss omedelbart att glömma bort all vår ångslan. Frågor och svar hagla bokstavligen.

— Hur känns det att vara minister — börja vi på det mest banala sätt.

— Gott, övervägande gott — svarar ministern. — Det morer mej och her er meget at bestille, i mitt ministerium. Får jag — d. v. s. ministären — sitta tillräckligt länge, skall också åtskilligt bliva gjort.

Början har redan gjorts med teatern. Vid "det kongelige" har det av gammalt funnits ett slags intendent, som tillsatts av konungen, tror jag, ett minne från den tid då teatern stod i ett nära och direkt samband med hovet. Denne herre har minister Bang just i dagarna för vårt besök entledigat från sin be-

fattning. Debattens vågor gå högt i Köpenhamnstidningarna. För och emot! Vi fråga naturligtvis litet därom. Hur tar teaterns funktionärer och betjäning upp detta ingripande?

Ministern gör en mycket talande handrörelse. — För all del, jag värderar grevens personliga egenskaper högt, han är en älskvärd och fin man, men som institution är han ett rudiment och därför har jag tillåtit mig operationen. Knivens ingrepp är alltid smärtsamt, men någon skall göra det. Förhållandena vid teatern ha icke varit goda, arbetet, konsten, har lidit därav. Jag önskar god teater åt folket, åt de breda lagren. Olyckan är, att vi ha haft icke mindre än tre konstarter inrymda under samma tak. När den ena gruppen varit i elden har den andra fått gå sysslolös. Ni känner det gamla ordspråket: Fåfång gå etc.

— Här skall ni få se! — Raskt reser ministern sig ur sin stol och hämtar från skrivbordet i sitt arbetsrum en praktfull bukett gula rosor. — De här har jag i dag emottagit från en av de avskedade, direktör Herold, med några vänliga ord till tack för mitt ingrepp. Direktör Herold är, som ni kanske vet, en av de avskedade, och så tänker han, den utmärkte och dugande konstnären "Det er kun en greve, der er missfornøjet, det kan jeg ikke gøre for."

Vidare planer?

— Ja, först och främst vårt skolväsen, som behöver omändring och förnyelse. Till att börja med en bättre lärareutbildning för folkskolans lärare. Vi ha haft en skolkommission, som arbetat på problemet, den är färdig nu med sitt betänkande, och vi ska' se till vad som kan göras. Ministären har ju kommit till vid en ganska olämplig tidpunkt. Det mesta av tid, krafter och initiativ går åt för valutaproblemets lösning. Mitt ministerium har emellertid behov av en grundlig uppryckning och det behövs en grundlig utluftning.

Hitintills har skolväsendet i alltför hög grad legat under klerikal övertillsyn. Det är min avsikt att

(Forts. å sid. 10.)

Aldrig mera krig.

Av Nelly Thüring.

Böcklin: KRIGET.

10 långa, dystra år ha förflutit sedan människorna uppskakades av tidningarnas tillkännagivanden om krigsförklaringen. Ingen fattade säkerligen då vad detta skulle innebära för följande 10-årsperiod, eller att vi så många år därefter skulle få lida för ett dylikt ödesdigert beslut. På sin höjd trodde man att det kunde räcka en 3 månader! —

Så långt från krigsskådeplatsen som vi i Sverge befunno oss var det omöjligt att sätta sig in i hur det i verkligheten tedde sig där nere och vi uppskakades kanske mest när vi läste om illdåden på havet, där den ena båtlasten efter den andra av intet ont andande, fredliga människor sprängdes i luften. Aldrig kunna vi väl glömma Lusitania.

Först om vi närmare kommit i beröring med krigets offer, eller efterlevande offer ha vi fått en svag aning om dess rysligheter. Så var

det åtminstone med nedskrivaren härav. Jag glömmer aldrig de känslor som genomströmmade mig när jag på en lantkyrkogård i England stod och läste namnen på alla de unga männen från den församlingen, som stupat. En stor gemensamhetsgrav med väl ett trettiotal namn på gravstenen. Så ohyggligt för alla de stackars mödrarna, hustrurna och andra anhöriga att vid varje besök där återuppleva sorgens och saknadens alla kval. Men kanske också en välbehövlig påminnelse!

Ej heller kan jag någonsin glömma hur det kändes när man å Berlins gator såg den ena efter den andra av krigsoffren sitta, halvliggande eller hasa sig fram tiggande de förbipasserande om en slant. Somliga skakade som asplöv, andra hade armar och ben halvt uppåtna av ku-

lor och krut, återigen andra voro arm- eller benlösa, eller bådadera så gott som. Och alla voro de kvarlevor av unga, vackra och säkerligen hurtiga män, som nog drömt om en annan framtid än den de blivit beskärda. Hur måste man inte i dylika ögonblick hata ett samhällssystem som kan skapa fram och tolerera något så fruktansvärt ohyggligt, något så meningslöst och dumt! Dess tillskyndare kan man ju inte hata hur svårt det än är att låta bli, ty de äro väl endast offer för systemet även de.

Men på 10-årsdagen ha vi även små ljusglimtar som belysa den mörka tavlan. De gamla värdena ha ramlat undan för undan, en ny anda besjalar nu massor av människor, förnuftet tycks börja efterträda dårskapen. Det tycks som om årtusendens förbannelse över mänskligheten så småningom börjar lyftas.

Ha vi inte anledning att känna glädje över att folket i de olika länderna vakna och börja arbeta för en effektiv fredspolitik och att de välja representanter som sätta in all sin kraft på att åstadkomma fredliga lösningar på förvecklingarna. Ty säkert är, att om en världsfred en gång skall bli en verklighet så skall den komma genom folket, genom en vaken arbetareklass hela världen över. Det är arbetarnas internationall som skall bilda grunden till fredstempelt och den förutan blir all pacifistisk strävan från enskilda idealisters sida verkningslös. Det måste sättas makt bakom önskemålen i det här så väl som i andra fall, det är ej nog med att drömma och önska. Om arbetarklassen — inte bara industriarbetarna utan även alla andra arbetare — vaknar och förstår sin makt och betydelse samt sätter in denna på en allmänt folklig politik inom varje land så leder denna med nödvändighet till ett övertagande av makten och därmed också bestämmanderätten inom nationernas förbund där, varest krigsanledningarna skola klaras upp. Ett organ som tar hand om de förvecklingar som alltid kunna uppstå emellan nationer lika väl som inom andra områden måste det finnas och ett bättre organ än ett nationernas förbund kan naturligtvis aldrig åstadkommas. Att detta inte hittills kunnat uträtta underverk är väl ej att undra över, sammansatt som det är av i stor utsträckning icke folkets utan den gamla tidens representanter. När arbetarregeringar få utse förbundsrepresentanter blir det naturligtvis andra personer än när borgerliga regeringar göra detta.

Gången fram till världsfred är alltså: massornas vaknande, nationernas demokratisering fram till maktens övertagande av folket självt, internationellt samarbete genom ett nationernas förbund sammansatt av folkets egna delegerade samt en arbetarinternational som förmår att sätta makt bakom önskemålen i avrustningshänseende. Om-

kring ett dylikt fredsprogram måste alla verkliga fredsvänner samlas evad de äro idealister, religiösa eller endast praktiska människor.

Men om så är fallet ha vi ju stor anledning att på 10-årsdagen se framtiden an med ljusa förhoppningar ty har inte förhållandena i ett stort antal länder under den senaste tiden förändrats högst väsentligt. England har nu en arbetarregering, Frankrike likaså och då väl egentligen dessa båda länder dominera Europas politik finnes anledning att snart vänta ett uppordnande efter nya linjer av dess trassliga härva. Vårt grannland Danmark har ävenledes en arbetarregering och hur snart Sverge återigen skall få en dylik beror uteslutande på vårt eget folk vid valet. Om detta ger en förskjutning på några mandat till vår favör ha vi möjlighet att gå från ord till handling i vår folkliga politik och med majoritet i andra kammaren få vi den bärande politiska grundval vilken ännu de övriga länderna sakna.

Det är således folket i val som bestämmer i försvarsfrågan och om folket får majoritet borde detta tyda på att ett än mer radikalt förslag i densamma kan framläggas. Den socialdemokratiska huvudmotionen var tilltagen så högt som det var möjligt från socialdemokratisk synpunkt sett med den beräkningen, att det skulle kunna bli ett samlingsförslag varom majoritet kunde samlas. Att det finnes en mycket längre mot avrustning gående önskan inom det socialdemokratiska lägret är känd sak, men då förnuftet bjuder oss att ta ett steg i sänder och ta det möjliga framför det omöjliga samlades alla omkring det framlagda förslaget. När nu emellertid de borgerliga i riksdagen inte kunde vara med härom — ja, inte ens de folkfrisinnade, som dock med Sv. Morgonbladet i spetsen predika en fullständig avrustningspolitik — så ges det möjlighet för folket självt att bestämma i frågan. Om valet därför går i radikal riktning tyder det på att stämningen är för en ytterligare sänkning av försvarsbördan och då kanske kommer ett nytt förslag från vårt håll att gå ännu längre ned. På något annat sätt kan, enligt mitt förmenande, inte folket i val självt få möjlighet att bestämma i försvarsfrågan. Det förslag, som framlades vid årets riksdag, är naturligtvis inte ett slutgiltigt sådant utan endast ett övergångs- och om folket så vill så kan-

ske vi redan till nästa år kunna inleda samarbete med Norge och Danmark om en nordisk avrustning. Men redan det vid årets riksdag framlagda skulle givit en besparing på nuvarande utgifter av c:a 50 milj. kr. årligen och den summan vore ej att förakta. Vi behöva pengar till alla möjliga sociala ändamål, som nu få stå tillbaka på grund av penningbristen. Utav 50 milj. kan vi få de 4 miljoner som behövas för att komma igång med en tryggande arbetslöshetsförsäkring, vi kunna få större anslag för bostadsproduktionens främjande, vi kunna få grunden lagd till en änke- och barnpensionering, vi kunna börja med uppbyggandet av förlöshem på de platser där stort behov av dylika redan förefinnes, vi kunna sätta i gång med en rationell tandvård i skolorna för alla landets barn etc., allt ändamål som, i varje fall vi kvinnor, anse vara högst nödvändiga och i långt högre grad ägnade att gagna nationen än en ändamålslös krigsrustning. Men det är lönlöst att framlägga förslag i dessa frågor så länge försvaret slukar en 150 milj.

På fredsdagen ljuder emellertid världen över ropet: "Aldrig mera krig!" och mot detta mål måste vi sträva med alla medel och med all makt, när det är mänsklighetens viktigaste fråga. Avrustning måste bli vårt mål, nedrustning vårt medel och allmän fostran till fredsvilja vår uppgift. Inga statsmän, de må heta Mac Donald, Herriot, Branting, Stauning eller vad som helst kunna skapa fram freden i världen, för så vitt inte människorna själva vilja fred, lika litet som andra statsmän kunna åstadkomma krig om människorna själva sätta sig däremot. Det är denna fredsvilja som vi alla, som hata kriget och som tro att detta varken är nödvändigt eller till någonsom helst nytta, skola hjälpas åt

att skapa fram hos de motsträviga eller intresselösa, ty, så länge inte viljan till fred finnes hos flertalet blir det krig och återigen krig.

Vi få aldrig tröttna uti att hos ungdomen uppväcka och underhålla ett brinnande hat mot krig och våld,

Cari Melchers: MODERLIGHET.

vi få vid alla tillfällen använda våra medborgerliga rättigheter till att främja fredspolitik och att ställa oss bakom varje strävan i den riktningen. Kvinnorna ha en chans just nu och hur kunna de bättre använda denna än som en insats i fredens tjänst. Låt oss lägga grundstenen till kvinnornas samhällsbyggnad genom att förena oss världen över till ett fredsblock varemot alla krigsstormar studsas tillbaka! Vore inte detta värdigt oss känslobetona-de, opraktiska varelser, som det kalla förnuftet ibland benämner oss för. Männerna ha under årtusendenas lopp rustat för fred, men alltid fått krig. Låt nu oss kvinnor försöka motsatt taktik för att se om inte detta kan leda till målet: "Aldrig mera krig!"

Ellen Key — människovännen.

Professorkan Holmgren, nära vän och förtrogen med Ellen Key, har i ett av de senaste verdandihäftena givit en levnadsskildring av vår stora landsmaninna, som förtjänar att spridas och läsas i vidaste kretsar och, må man hoppas, ge en eggelse till många att göra närmare bekantskap med Ellen Keys tankar i hennes egna verk.

För eliten av intresserad ungdom vid sekelskiftet och åren närmast efter, stod Ellen Key som den allt annat överskyggande, centrala personligheten på några av de allra viktigaste områdena inom mänskligt liv. Hon var de nya idéernas borna banérförare och förkunnarska, som ingen likgiltigt kunde lyssna till utan att fångas av de allvarliga problem som djupast angå alla människors innersta intressen och känslor. Den tidens unga torde också varit mottagligare än nutidens, i stort sett, för allvarliga livssynpunkter och idéåskådningar.

Striden för och emot Ellen Key var några år före och efter sekelskiftet en av de våldsammaste som stått om någon person i senare tid i vårt land — August Strindberg knappast undantagen. Den striden har nu domnat till en passiv och platonisk uppskattning av Ellen Keys stora personlighet och verk. Säkert är att hennes verksamhet och personlighet i all sin mångskiftande rikedom har påverkat och bringat frukter hos otaliga människor, som hon själv aldrig nått med sin förkunnelse men som i andra hand påverkats av hennes upphöjda tänkesätt. Det är väl om få märkespersoner man kan säga, att de verkat så positivt och nyskapande, helt visst med inflytande långt fram i tiden, som om Ellen Key.

I den utmärkta skildring, som Ann Margret Holmgren gjort, har hon på ett lättfattligt och klart sätt skisserat upp Ellen Keys levnad från barndomen och hennes härstamning allt intill nu.

Det är ingen filosofisk eller psykologisk analys av författarinnans olika verk som gives, utan en klar bild av människan Ellen Key, för vilken uppgift professorskan Holmgren torde äga de största förutsättningar.

I olika kapitel uppskisseras de

skilda utvecklings- och intressefacerna i Ellen Keys många områden överspännande intressen och verksamhet. Efter redogörelse för hennes andligt anrika förfäder och föräldrar får man göra bekantskap med Ellen Keys lyckliga barn- och första ungdomstid på det vackra herregodset Sundsholm, i det natursköna Tjust i Småland. Här insöp det rikt utrustade barnet redan tidigt, alltmer medvetet, den skönhetsmättade syn, som senare skulle bära så rika frukter i hennes estetiska skönhetsförkunnelse.

Hanna Pauli: ELLEN KEY.

Vidare får man följa hur hon som ung flicka fick fara med sin far, den kände, radikale politikern och lantmannaledaren, Emil Key, till huvudstaden för att tjänstgöra som hans sekreterare, samt där kom i beröring med de främsta representanterna för den tidens högsta, andliga kultur.

Genom senare tillstötande ekonomiska svårigheter för fadern nödgades Ellen Key skaffa sig en självförsörjande verksamhet och kom på så sätt in i sin omkring tjugu år varande undervisningsperiod, som senare utvidgades till den kända föreläsungsverksamheten, som skulle bli av så enastående betydelse.

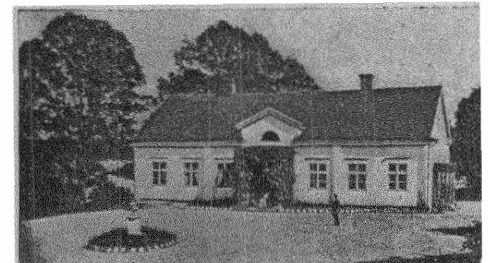
Det är först som mogen kvinna över 40 år, som Ellen Key framträder som författarinna. Som sådan har hon utgivit omkring ett 30-tal större och mindre arbeten, behandlande många olika frågor. Hon

har skänkt oss geniala essayer över själsbefryndade personligheter. Hon har framlagt sina åsikter över religiösa frågor, över en så att säga djupare moraliskt-etisk uppfattning inom det enskilda och samhällsliga livet, över uppfostrings- och undervisningsfrågor, över kvinnofrågor — ehuru, som känt, hon icke tillhört de så kallade feministerna utan ofta stått i motsättning till de extrema bland dem. Över alla dessa olika fält få vi, inom den begränsade ramen av det 80-sidiga verdandihäftet, i sammanträngd form en god överblick över Ellen Key som personlighet.

Som ingen annan har dock Ellen Key framförallt givit form åt vad många av de bästa tänkt och anat om den djupa kärlekens verkligt allvarliga längtan, sorg och lycka. På detta område var det som hon uppväckte det bästa hos många, men även de hätskaste motståndare, under förmenande av att hon bidrog till sedlig förslappning. Sällan har väl en absurdare dogm i vida kretsar vunnit burskap. Ty som en dogm kan man nästan säga att motståndarnas argumentering verkade och anammades av alla dessa, publikt tongivande bracksjälur, som i många fall själva ej hade läst eller hört henne, endast trodde — med suspenderat eget omdöme och förnuft — på "auktoriteter".

Säkert är, att ingen har mer allvarligt än Ellen Key förkunnat en kärlek med så djup ansvarskänsla och en så upphöjd moral. Det "fria" var där mot det gamlas ovärdiga, djupt osedliga tvång, som särskilt kvinnorna lidit och — förtorkat under. För eller mot Ellen Key just på detta område var under hennes mest omstridda tid själva kardinalfrågan.

Författarinnan till levnadsteckningen har här varit väl knapp i sin skildring.

Sundsholm, Ellen Keys födelsehem.

Att det för människosläktets framtid och vidare utveckling så viktiga spörsmålet om hur freden mellan folken skall tryggas alldeles särskilt sysselsatt en personlighet som Ellen Key är ju självklart. En stor del av hennes verksamhet har också inriktats på, inte att blott passivt ge uttryck åt avsky över krigets neddragande och förödande verkningar, utan framför allt att positivt fostra och utbreda en aktiv fredsvilja i första hand bland de unga, som ha att snart leda staternas öden och framtid.

Hennes betydelse för fredssaken torde vara av större mått än vi nu, så nära efter världskriget, kunna uppskatta.

Den lilla biografien uppvisar hennes syn — som alltid visade sig vara den förnuftigaste och naturligaste, men just därför vid respektive tillfällen den mest smädade — vid flera olika, markanta skeden, ända från nittioalet fram till världskriget. Synnerligast vid unionsstriderna när de nådde sin höjdpunkt, 1898 och 1905, visade den "fosterlandslösa" Ellen Key att hon ägde modet att vara före sin tid och i sin orädda förkunnelse ge uttryck åt rätten och framtiden mot traditionsbunden fördom och våld.

Till och om kvinnorna har hon i sin fredspropaganda riktat många träffande omdömen som hennes biograf ofta framvisar.

Huvudintrycket efter genomläsningen av Ann Margret Holmgrens livsbelysning över Ellen Key blir, att allt hennes verk och hela hennes personlighet präglas av, icke blott den djupa rättfärdighets- och rättfärdighetskänslan utan i högsta grad av en mognad och genomtänkt intellektuell syn desslikes.

Ellen Key hade gärna velat medverka med ett bidrag över fredsfrågan i detta nummer av Morgonbris, men var tyvärr förhindrad genom tidigare löften i samma sak till andra av våra partipublikationer till fredssöndagen den 3 aug.

Hon har emellertid välvilligt föreslagit att Morgonbris skulle införa ett brottstycke ur ett av hennes verandahäften n:r 162, *Fredsrörelsen och kulturen*, särskilt med avseende å kvinnornas möjliga insatser inom politiken, till vilket uttalande vi å annat ställe i tidningen hänvisa i detta sammanhang.

V.

Fredsrörelsen och kulturen.

Av Ellen Key.

"Om kvinnan en gång själv blir politiker, männe hon — med sitt mer praktiska än teoretiska skaplyne — kommer att, som så många män gjort, hylla den vidskepelsen att staten är "ett högre väsen", för vars krav individen obetingat skall offra allt, även sitt förnuft?"

Eller männe kvinnorna skola förstå att staten endast är en — mer eller mindre — ofullkomlig form för folkets samfälliga kraftutveckling? Att statsstyrelsen måste vara sådan, att den bereder allt mer möjlighet för var medborgares kraftinsats, samvetsprövning och ansvarskänsla, så att folken icke som nu drivas in i handlingar, där de te sig som hjordar utan val och utan ansvar?

Männe kvinnorna skola inse viktigen av att bruka varje tillfälle — från och med barnkammaren till parlamentet — för att upparbeta känslan av solidaritet, av samhällsansvar, av världsborgarsinne? Männe de skola utöva en vaken samhällskritik riktad mot allt, som verkår i söndringens i stället för i samverkans anda? Männe de skola avsky det lättsinniga, hemliga spel, varigenom regeringar och sändebud, press och penningmän nu framkalla de krig, som — sedan de väl äro förklarade — omtöckna alla hjärnor med "nödvändighetens" hypnos, men vilka genom vishet och ärlighet mycket väl kunnat förekommas?

Alla dessa frågor kan först erfarenheten besvara.

Men huru det än blir med kvinnornas politiska klarsyn i framtiden, ett är visst: att deras och all annan politisk verksamhet måste bedömas uteslutande ur den synpunkten, om den främjar sammanväxandet av den nya organismen, mänskligheten, detta sammanväxande, som för varje särskilt folk — och alla tillsammans — skall innebära det mest livsbevarande och livsstegrande tillståndet.

Politiker måste komma att betyda: en målmedveten medarbetare vid denna högre organisation av mänskligheten, där var stat skyddas genom det lagskydd alla äga; där var stats — genom fredstillståndet frigjorda — krafter komma de övriga till godo; den staternas stat där ingen isolerad nation mot

väldet behöver hävda den rätt, vars beskyddare alla gemensamt äro; där ingen, för att bruka Mæterlinks träffande uttryck, "behöver avsäga sig sin sant mänskliga makt för att låta de blindaste av naturkrafterna — sprängämnen — förlänga sitt förnuft och skapa sin rättfärdighet!"

Visserligen skola även inom denna statsbildning strider uppstå. Men dessa strider komma att utkämpas med förnuft mot förnuft, ej med kanon mot kanon; med vilja mot vilja, ej med pansarbåt mot pansarbåt, med känsla mot känsla, ej med mina mot mina — just så som striderna inom varje särskilt samhälle nu utkämpas. Inom Europas — slutligen inom världens — förenade stater bli livsvillkoren tryggare, livsintensiteten högre, ökningen av kulturvärdena snabbare, utbytet rikare, enligt vad varje av provinser sammansluten stat och varje av småstaten sammanslutet statsförbund redan nu bevisar."

Ur artikeln "En framtidssyn" av den kände engelske författaren H. G. Wells göra vi några citat.

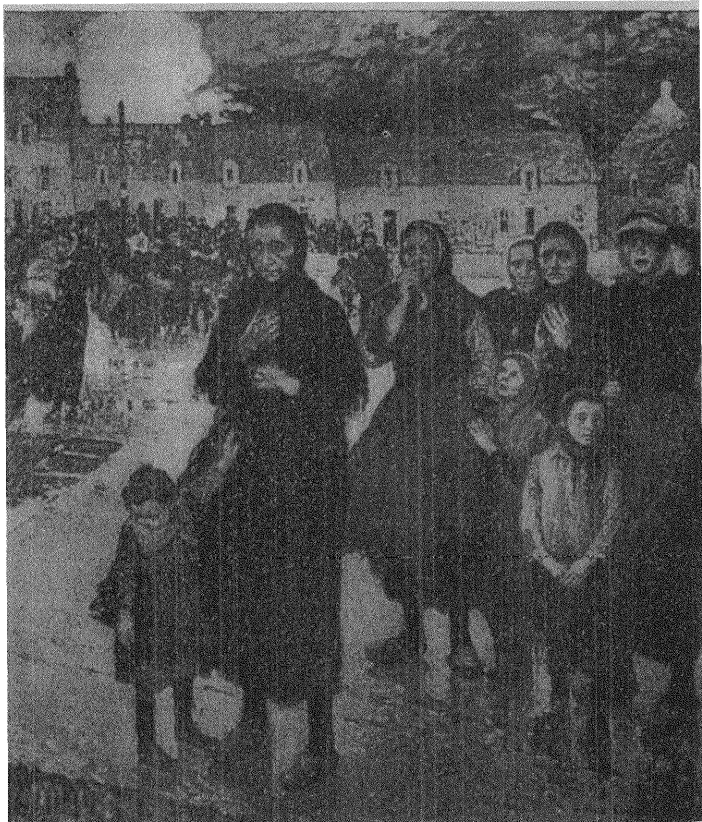
"Den moderna ekonomiska företagsamheten har sprängt de europeiska staternas tränga gränser. Vetenskap och uppfinningar ha gjort krigens så ohyggligt förödande, att själva segern tillintetgöres. Vi levå i en värld, uppdelad i små nationer, som offra övermänskliga krafter åt ömsesidig förstörelse. En organiserad världsfred betyder icke blott undvikandet av död och förstörelse, det betyder att vi kunna koncentrera alla krafter på att tjåna mänskligheten." — — —

"Hejda slöseriet över hela jorden, och den inbesparade rikedom och energien kunna genast inriktas på byggande av bättre bostäder och vägar över hela jordklotet och på ett verkligt höjande av uppfostran och undervisning." — — —

"En värld, där man kan fritt resa omkring i fullkomlig säkerhet, där varje land i fred kunnat utveckla sin arkitektur, sin musik, sin konst på grundvalen av egna traditioner. Ty världsenhet betyder icke likformighet, det betyder trygghet att kunna vara sig själv. Det är kriget, som tvingar in oss alla i samma järnrustning, samma vardagsgrå uniform." — — —

Århundradets dröm.

Av Martha Larsson.

Adler: INFÖR KATASTROFEN.

Det är i dagarna ett decennium sedan världskrigets olycka drabbade mänskligheten. Världskrigets olycka? Olyckan kommer som en objuden gäst, men det oerhörda, aldrig förlåtliga brott mot mänskligheten, som världskriget innebar, var sedan länge planerat för att främja kapitalismen och imperialismen i dess planer. Kriget bar visserligen icke de rika frukter, varpå man hade hoppats. I stället för en framgång blev det ett bakslag, och i stället för att ytterligare befästa imperialismen i dess maktställning, kom det dess välde att vackla i grunden och i fallet drogos med många av de skyldiga.

Men följderna drabbade icke blott de skyldiga utan även den del av mänskligheten, som var oskyldig till krigets utbrott och åsamkade den ett rågat mått av lidande. Tunga, mörka år, som människorna aldrig borde glömma. Och dock. Tiden läker alla sår. Med varje dag glida vi allt

längre och längre bort från krigsåren, konturerna börja allt mer utplånas och för många av oss är det ett minne, som visserligen är tungt, men som dock endast är ett minne.

Det är tungt att säga det, men man får i varje fall intrycket av, att mänskligheten är i färd med att glömma de bittra lärdomar kriget gav oss. Kanske icke i de länder, som voro indragna i själva krigsvirveln, där fordras det minst en generation för att läka de sår, som kriget slagit i människornas sinnen,

men hos oss, som voro så lyckliga, att vi stodo utanför. Vad ha vi tagit för lärdomar av denna fruktansvärda orkan, som virvlade människorna kring som stoftkorn, utan fotfäste och oftast räddningslöst förlorade?

Kommer man väl ännu lika friskt ihåg dessa ohyggliga, blodiga slag, som kostade miljoner unga, friska människor livet, som lät nationernas bästa, livskraftigaste blod fullständigt ändamålslost förrinna ute på slagfältet? Slaget vid Marne, slaget vid Verdun och icke minst det fasansfulla slaget vid Masuriska sjöarna, där hundratusentals unga män drevos ned i träskan och i den sega, sugande gyttjan kämpade en dödskamp, som varade i dagar. Har man glömt hur hela den civiliserade världens rättskänsla reste sig vid detta gräsliga nidingsdåd? Hur vid underrättelsen om de olyckligas dödskamp, om deras skrik och vansinniga skrån, som hördes på ofant-

liga avstånd, blandande sig med skriandet och kvidandet av hästarna, som delade människornas öde, fasan spred sig från det ena landet till det andra? Man har kanske icke glömt det, men det har kommit på så stort avstånd, att minnet därav liksom försvagats.

Jag minnes från krigsdagarna en gång, då jag stannat utanför en av de större tidningarnas skyltfönster, hur en liten illustration från krigsskådeplatsen fångade min blick. Det var en likbegängelse ute på slagfältet, troligen dagen efter ett större slag. Så långt ögat kunde se ut över det ofantliga fältet reste sig något som påminde om brinnande höstackar. Stack invid stack ända till längst bort vid synranden. Men såg man närmare efter var det stora högar av människolik, som blivit lagda i lag ovanpå varandra. Över det hela hade gjutits fotogen för att elden lättare skulle förtära och vid varje bål stodo soldater försedda med långa pikar, varmed de rörde omkring i den brinnande, rykande massan. Här hängde ut en hand, halvt förkolnad av elden, därsvängde ett ben eller dinglede en arm, som satts i rörelse av beröringen med soldaternas pikar. Man såg hur den vidriga röken bredde sig över hela slätten som en svagt böljande slöja och spridande en tjock, kväljande rök. Denna illustration, som säkerligen icke var ett av de ohyggligaste bidrag världskriget lämnade till tjugonde århundradets historia, etsade sig så fast i mitt minne, att jag ännu om natten kan vakna vid en tryckande, kväljande förnimmelse.

Alla dessa människor, som likt avskräde brändes i högar, representerade lika många brustna förhoppningar och lämnade kanske efter sig tomrum, som ännu icke utfyllts. De hade med våld ryckts från sitt fred-

liga värv för att tjäna deras syften, vilka för att nå ett mål ej räkna med medlen, och som räkna andras undergång för intet, om de blott därigenom aldrig så obetydligt kunna tillfredsställa sin maktbrunst och sitt vinstbegär.

Henri Barbusse, vars bok "Elden" är en av de mest flammande agitationsskrifter mot kriget, skriver om sina kamrater, då de stå inför ögonblicket att begiva sig till fronten:

"Det är inga soldater: det är människor. Det är inga äventyrare, inga krigare, skapade för människosläktare eller slaktboskap. Det är jordbruks- och industriarbetare, som man känner igen i deras uniformer. Det är civila, som ryckts bort från sina sysslor. De äro redo. De vänta på signalen till död och mord, men när man betraktar deras ansikten mellan bajonetternas lodräta strålar, ser man, att det bara är människor."

Det är bara människor. Det är vi, våra bröder, våra män och våra söner, som kanske nästa gång skola vara dessa soldater, som vänta på signalen till brand, plundring, död och mord på andra människor, därför att fosterlandskänslan, det vill säga de maktägande i staten, fordrar det.

Vi, folket, människorna, måste skaffa oss det inflytande i staten, som garanterar oss för att icke ett nytt världskrig, i kanske ännu gräsligare form, på nytt en gång flammor upp som en eld, vilken icke riktigt blivit släckt, ännu en gång ristande sina blodiga linjer i människosläktets historia. Och vi kvinnor, som man då det gäller politiken ej gärna anser tillhöra den stora mänskligheten, ledo väl vi mindre än männen av världskrigets fasor? Nej! Men man tog ingen hänsyn till oss. Man knuffade oss hänsynslöst åt sidan och våra röster voro för svaga att göra sig hörda. Männen offrade sina liv för detta falska begrepp, som kallas fosterlandskärlek, men kvinnorna offrade mer än sitt liv, de offrade dem, som stodo deras hjärtan närmare än livet självt. De offrade sina barn. Männen kunna

kanske glömma, men må aldrig kvinnorna glömma hur litet både deras och deras barn räknades under dessa ohyggliga år, hur man brutalt trampade med de svaga och utan förskoning lät de sårade förblöda. Kvinnorna äro en makt, om de förstå att ena sig om ett mål, och den dagen då man inser, att kvinnorna äro mer än kvinnor, de äro även människor, den dag då kvinnorna även de kasta alla hänsyn över bord för att tilltvinga sig sin rätt, den dagen finnes det ett verkligt hopp om att kriget för alltid skola vara lämnade bakom oss, och århundradets dröm om en avrustning över hela världen gå i uppfyllelse.

Krigarens bikt.

Av Erasmus av Rotterdam,
född omkring 1460.

HANNO, TRASYMAKUS.

Hanno. Vad nu då? Jag tror du kommer igen som en Vulkanus, du som gav dig av som en Mercurius?

Trasymakus. Vad är det för Vulkaner och Merkurier du pratar om?

Hanno. Du drog ju bort liksom på vingar, och nu haltar du!

Trasymakus. Så brukar man komma tillbaka från krig.

Hanno. Vad hade du i krig att göra, du som är räddare än en hind?

Trasymakus. Hoppet om byte gjorde mig djärv.

Hanno. Har du alltså mycket med dig hem?

Trasymakus. En tom pung.

Hanno. Dess mindre tynger packningen.

Trasymakus. Men lastad med ogärningar är jag.

Böcklin: LYCKLIGA MÄNNISKOR.

Hanno. Det är en tung packning, ifall profeten säger sant, då han kallar synden bly.

Trasymakus. Jag har både sett och begått flera bovstreck än någonsin förr i mitt liv.

Hanno. Du finner alltså krigarlivet tilltalande?

Trasymakus. Det är det skändligaste och fördärligaste som tänkas kan.

Hanno. Vad tänka då dessa på, som värvade eller rent av för ingenting draga ut i krig som till ett gästabad?

Trasymakus. Det enda jag kan tänka mig är, att de drivas av furierna och helt och hållet försvurit sig åt en ond ande eller vilja kalla fram sina maner i förtid.

Hanno. Så synes det också mig. Ty till vad hederligt är kan man knappt för något pris förmå dem. Men berätta, hur slaget förlöpte och på vilken sida segern stannade.

Trasymakus. Det var ett sådant larm, tumult, brak av bomber, trumpetsmatter, skrån och gnäggande, att jag icke kunde se vad som försiggick och knappt visste var jag själv befann mig.

Hanno. Hur kommer det sig då, att andra, som varit med i krig, så noga beskriva vad var och en sagt och gjort, som om de överallt varit närvarande som sysslolösa åskådare?

Trasymakus. De ljuga med besked, tror jag. Vad som försiggick i mitt tält vet jag; vad i striden är jag alldeles okunnig om.

Hanno. Vet du icke ens hur du blivit halt?

Trasymakus. Nej vid Mars, knappast det ens. Jag misstänker, att jag stött knäet mot en sten eller blivit sparkad av en häst.

Hanno. Men jag vet jag.

Trasymakus. Vet du? Har jag berättat det för dig någon gång?

Hanno. Nej men jag gissar.

Trasymakus. Så säg då!

Hanno. När du flydde med hjärtat i halsgropen, slog du omkull och stötte dig mot en sten.

Trasymakus. Må jag förgås, om du inte träffade rätt den gången! Det förefaller verkligen sannolikt.

Hanno. Gå hem nu och berätta dina segrar för din hustru.

Trasymakus. Hon håller nog ett vackert lovtal över mig, när jag kommer hem så här utblottad.

Hanno. Hur skall du då kunna återställa vad du roffat?

Trasymakus. Jag har redan återställt det.

Hanno. Till vem?

Trasymakus. Till skökor, krögare och dem som vunnit på mig i hasardspel.

Hanno. Äkta krigarseder! Och det är ju tillbörligt att vad som på dåligt sätt förvärvats på än sämre föröds. Men från helgerån har du väl avhållit dig?

Trasymakus. Där hölls ingenting heligt. Varken människoboningar eller kyrkor skonades.

Hanno. Hur skall du kunna sona detta?

Trasymakus. Man behöver icke sona vad som begåtts i krig, säges det; vad där göres göres med rätt.

Hanno. Med krigets rätt kanske?

Trasymakus. Just det.

Hanno. Men denna rätt är den högsta orätt. Det var icke fosterlandskärlek utan hopp om byte, som drev dig ut i kriget.

Trasymakus. Det medger jag, och jag tror få bege sig ut i frommare syfte.

Hanno. Alltid något att vara en skälm bland många.

Trasymakus. Prästen förklarade från predikstolen, att kriget var berättigat.

Hanno. Predikstolen brukar icke ljugas; men vad som är rätt för fursten är kanske icke rätt för dig.

Trasymakus. Jag har hört andans män säga, att var och en måste leva på sitt yrke.

Hanno. Ett fint yrke att tända eld på hus, plundra kyrkor, våldtaga nunnor, plundra fattiga, mörda oskyldiga.

Trasymakus. Slaktare skickas att slakta oxen; varför klandrar du oss, som hava till yrke att låta oss skickas att slakta människor?

Hanno. Var du icke orolig för vart din själ skulle taga vägen, om du stupade i kriget?

Trasymakus. Inte vidare. Jag var vid gott mod, ty jag hade anbefallt mig åt den heliga Barbara.

Hanno. Tog hon sig an dig då?

Trasymakus. Jag tyckte alldeles, att hon nickade litet grand med huvudet.

Hanno. När var det du tyckte så? En morgon?

Trasymakus. Nej efter middagen.

Hanno. Men då, tänker jag mig, tyckte du till och med, att träden spatsrade runt.

Trasymakus. Vad den där också kan gissa allt! Men min största lit satte jag till Kristoforus, vars bild jag dagligen beskådade.

Hanno. I tältet? Haden I helgon där?

Trasymakus. Vi hade ritat honom med kol på duken.

Hanno. Det var nog en finfin beskyddare, den där kol-Kristoforus. Men allvarsamt talat, jag inser icke hur du skall kunna sona så många brott, om du icke beger dig till Rom.

Trasymakus. Jag vet en kortare väg.

Hanno. Vilken då?

Trasymakus. Jag går till dominikerna. Där förhandlar jag litet med styresmännen.

Hanno. Till och med om helgerånen?

Trasymakus. Till och med ifall jag hade rånat Kristus själv, ja huggit nacken av honom, så vittomfattande avlat hava de, och sådan maktbefogenhet äga de som förlikningsmän.

Hanno. Det är tur om Gud godkänner fördraget.

Trasymakus. Jag är mera rädd för att djävulen icke skall godkänna det. Gud är av naturen lättförsonlig.

Hanno. Vilken präst ämnar du välja?

Trasymakus. Den jag märker har minsta skammen och minsta omdömet.

Hanno. Ja lika barn leka bäst. Och från honom går du rentvagen till Herrens måltid?

Trasymakus. Ja visst. När jag väl har lassat av orenligheten i hans kapuschong, är jag min börda kvitt; han må själv se till vem han ger absolution.

Hanno. Hur kan du veta, att han ger absolution?

Trasymakus. Jo det vet jag.

Hanno. Vad har du för tecken?

Trasymakus. Han lägger handen på mitt huvud och mumlar jag vet inte vad.

Hanno. Men om han ger dig tillbaka alla dina synder, när han lägger handen på ditt huvud, och mumlar så här: Jag friar dig från alla goda gärningar, av vilka jag inga finner hos dig, och jag överlämnar dig åt dina laster och sänder dig ifrån mig sådan som jag mottog dig?

Trasymakus. Det är hans sak vad han säger; för mig är det tillräckligt, att jag tror mig absolverad.

Hanno. Men det kan vara en farlig tro för dig. Kanske är det icke nog för Gud, som du försyndat dig mot.

Trasymakus. Varför skulle jag möta dig, som höljer mitt förut så klara samvete i moln!

Hanno. Det var ett lyckligt möte. Att möta en vän som manar till gott är att möta en lyckofågél.

Trasymakus. Om han har något med lycka att göra vet jag icke; säkert är att han kraxar fullt.

(Ur "Förtroliga samtal".)

(Forts. fr. sid. 3.)

inom den närmaste tiden få denna utbytt mot en mera profan myndighet.

Även det högre skolväsendet behöver en omdaning, det är emellertid nödvändigt att börja med den egentliga folkskolan.

Så ha vi vår konstakademi. Även där kämpa tvenne olika principer, en som vill ha det till en verklig skola efter ordentliga regler och linjer, en mera fri riktning. Vi få se, vad där är att göra.

Våra konstsamlingar! Ja, de ha det inte bra. Samlingarna äro utmärkta, storartade delvis, särskilt ha vi förnämliga gammalnordiska samlingar, men de äro inrymda i trånga, mörka, otillgängliga och framförallt brandfarliga lokaler. Min dröm är att få ett vackert friluftsmuseum ute i Kastellet vid Langelinje. Sådant känner ni till "över fra Sverrig, icke?" Ett museum, där det egendomslösa folket verkligen kunde få tillfälle och möjligheter att göra bekantskap med våra rika konstskatter.

Det är som synes icke få eller små uppgifter, som Danmarks första kvinnliga minister har att taga itu med. Vi påpeka detta. Ministern ger oss en blick genom de blanka pincenezglasen och ler ett betagande leende.

— Ja, jag har alltid arbetat hårt, under en lång tid av min ungdom som lärarinna, men allt vad jag förut haft att göra, förefaller mig, sedan jag mottog min ministerportfölj, mest som lättinggöra.

Med kännedom om den betydande vetenskapliga gärning minister Bang har bakom sig, med minne av den charmanta publicistiska verksamhet ministern som medarbetare i Social-Demokraten utövat, förstå vi vad yttrandet innebär.

Valkvinnor och rösträtt.

Vid andra-kammarvalen 1921 hade 3,222,917 svenska män och kvinnor rösträtt. Av dessa tillhörde 96,570 eller 2.9 proc. överklassen, 1,274,101 eller 39.5 proc. medelklassen, och 1,852,246 eller 57.6 proc. underklassen. Den senare gruppen, det arbetande folket, hade alltså klar majoritet. Hade alla arbetets män och kvinnor vetat sin plikt skulle arbetarepartiet vid riksdagen 1922—1924 haft flertal i andra kam-maren.

Av de röstberättigade gingo 1,747,553 fram till valurnorna. 960,500 eller 55 proc. av hela antalet voro valmän eller valkvinnor ur underklassens led. Hade alla röstande ur underklassen uppträtt eniga på arbetarepartiets front skulle, trots den stora skolkningen, en majoritet vunnits för arbetarörelsens krav. Emellertid röstade en avsevärd del av underklassväljarna med de borgerliga partierna. Socialdemokraterna hade vid valet 1921 kommit upp till en röstsiffra på 687,096 röster, under det att bolsjevikerna fingo 80,355 röster. Detta gör för de båda

underklasspartierna tillsammans 767,451 röster. Då emellertid från underklassen, som vi redan sett, avgivits 960,500 röster, ha alltså minst 193,049 män och kvinnor ur arbetareklassen givit sitt stöd åt partier, som i riksdagen, bland annat i en ren humanitetsfråga, spörsmålet om arbetslösheten, fört en politik direkt emot arbetareklassen, en politik, som störtade en småfolkets regering.

En mängd människor ur underklassen läto helt enkelt bli att rösta 1921, liksom vid alla föregående val. Valskolkarna inom underklassen voro sammanlagt 891,746, alltså över hundratusen flera än de bägge arbetarepartiernas röstetal vid valet. Vi förstå lätt, att kunde dessa massor politiskt intresseras, komme detta att innebära ett formligt jordskred till socialdemokratins förmån. Av valskolkarna inom underklassen voro 359,838 män och 531,908 kvinnor. Kvinnorna voro alltså de ojämförligt talrikaste inom denna föga hedersamma grupp.

Undersöker man detaljsiffrorna i valstatistiken för de olika kvinno-grupperna skall man komma underfund med, att hustrurna till underklassens män i regel icke tillhöra de i egentlig mening pliktför-gätna. Inom industriarbetaregruppen till exempel var valdeltagandet i hela landet för männen (de gifta såväl som de ogifta) 62.3 proc. av de röstberättigade; hustrurnas deltagareprocent däremot var 63.7 proc. Vad kan man draga för slutsats av detta? Framförallt den, att där en av familjemedlemmarna får politiskt intresse, där drages också den andra med. Valsedel-sändelserna för äkta makar spela här en betydande roll. Den som är mest intresserad, hustrun eller mannen, går till vallokalen och har med sig den andra makens valsedel i för-seglat och påtecknat kuvert.

Därmed är emellertid icke sagt, att valdeltagandet bland underklassens gifta kvinnor är som det skall vara. Vi ha nyss sett skolkarnas hela antal; i denna siffra ingå gifta kvinnor till ett antal av ungefär 240,000. Av dem äro inemot 115,000 ur industriarbetaregruppen. Det gäller att bedriva ett energiskt arbete bland dessa kvinnor för att i år få dem fram till valurnorna.

De flesta kvinnliga skolkarna finna vi emellertid bland de ogifta yrkesutövarna. Överhuvudtaget kan en noggrann iakttagare av valstatistikens siffror slå fast, att de gifta bland såväl kvinnor som män äro mycket samvetsgrannare vid fullgörandet av sina medborgerliga plikter än de ogifta. Ansvar för familjen inverkar utan tvivel synnerligen effektivt vid uppammandet av ett verkligt samhällsansvar.

Endast 27.7 proc. av de röstberättigade självförsörjande kvinnorna inom underklassen använde sin rösträtt. Inom överklassen var motsvarande siffra 53 proc.! Över en fjärdedels miljon röster gingo här-för förlorade för arbetarepartiet. Det gäller att taga vara på dessa röster!

Var finnas då dessa röster? 55,000 industriarbeterskor ha vi först att räkna med. Det är de kvinnliga arbetarna på våra textil-, tändsticks-, sko- och pappersfabriker det i första rummet är fråga om. I våra största städer finnes här en valmansreserv av största värde för arbetareklassen. Agitationen måste inrikta sig på att vinna dessa kvinnor, ty de komma att bli ett starkt tillskott för arbetarepartiets väljarekår, om de blott kunna väckas upp.

En grupp, där det relativa antalet valskolkare helt enkelt är fenomenalt stort, är kvinnorna i hushållstjänst. 129,024 av dessa voro 1921 röstberättigade men endast 32,995 eller 25.6 proc. använde sin rösträtt. I Stockholm fanns det 16,385, i Göteborg 5,680, i de fyra största Skånestäderna 3,880 skolkare i denna grupp. Här finnes verkligen ett fält att arbeta på. Det parti, som för sig kan vinna våra hembiträden, har tagit ett stort steg på den väg som leder till seger. Må detta parti bli socialdemokratin!

Valmanskåren blir 1924 i allt väsentligt densamma som den var 1921. Siffrorna för sistnämnda år giva således absolut tillförlitliga fingervisningar för valarbetet innevarande år. Det är ett stort arbete, som förestår den socialdemokratiska kvinnorörelsen, det arbete som innebär väckandet av alla dessa hundratusen ännu sovande underklasskvinnor. Med friska tag bör det dock gå. Sättes kraften in på de riktiga punkterna skall arbetet otvivelaktigt giva rikt resultat.

Ulla H — s t.

Audiensen är slut, vi resa oss, tacka och bedja, icke nöjda med allt vi fått, om en fotografi.

— Det skall ni få ett alldeles nytt, taget här vid ministerbordet, och icke förut publicerat.

En dansk tidning skrev strax efter fru Bangs utnämning, att nu hade kultusministeriet äntligen fått ett verkligt "mandfolk" till sin chef.

Ja, om klokhet, kunnighet, snabb uppfattning, redlighet, vilja att göra det rätta och kraft, att göra sin vilja gällande äro manliga prerogativ, då är fru Nina Bang för visso "ett mandfolk". Eljes föreföll det oss, som om hon var en mycket god representant för det bästa kvinnliga, med både hjärta, förstånd och sund logik. Ett hjärta och en blick öppen för orättfärdigheten i samhället, beredd, att vad på henne beror, sätta sina krafter till för att göra det litet bättre och rättfärdigare för de små i samhället.

Danmarks kvinnor, Nordens kvinnor, ha anledning att vara ödmjukt stolta över, att en kvinna av fru Bangs kvalifikationer, fanns att tillgå, när ett så verkligt nytt kvinnligt ämbete skulle tillsättas.

I d a M a l m s t r ö m.

Deltagare i den första kursen för kvinnor i Brunnsvik.

Kvinnokursen vid Brunnsvik.

Under de oförgätligt vackra juni-dagarna före midsommar pågick den första kursen med endast kvinnliga deltagare i Brunnsvik. Det var något av festivitas över densamma.

Föreläsarna voro också vid briljant disposition och hela tiden i god kontakt med deltagarna. Vädret var dessutom så härligt, att flera föreläsningar kunde hållas ute i det fria.

De ämnen som förelästes i tilldrogo sig också intresset i högsta grad. Yrkesinspektrisen fröken Hesselgren föreläste i socialpolitik och förde oss igenom skyddslagstiftningens historia från tiden vid industrialismens intåg och fram till våra dagars sociala frågor, från de första internationella försöken till samarbete för genomförande av likartade skyddslagar i de olika länderna till den Internationella arbetsbyråns uppgifter, vilken bildades efter Washingtonkongressen 1919 och är en produkt av fredstraktatens 13 kap. som handlar om arbetet, Folkens förbunds arbetarskyddsprogram och de årligen återkommande internationella arbetarskyddskongresserna, som behandla frågor såsom 8-timmarsdagen, bostadsfrågan, barnarbetet, moderskapsförsäkringen, nattarbetsfrågor, yrkesinspektioner m. fl.

Kandidat Yngve Hugo föreläste i ämnet Social hygien, som på ett utomordentligt sätt kombinerade de föregående föreläsningarna. Ämnet var uppdelat i föreläsningar om Kroppsrörelse, Våra bostäder, Vår

föda, Njutningsmedel, Smittosamma sjukdomar och Rashygien.

Härefter föreläste red. Sigfrid Hansson om Arbetarörelsen. Dessutom förelästes om Bildningsarbetet av kand. Hugo och fru Maja Sandler. Ingenjör Nordström höll en intressant musikhistorisk föreläsning. Han framhöll därvid att han önskade tillbaka den gamla sången till hem-

Anteckningarna granskas.

mien och mera sång inom föreningslivet. Om aftnarna samlades grupperna till övningar i sång. (Det pågick nämligen samtidigt en studieledarekurs med nästan uteslutande

Vid avfärden.

manliga deltagare.) Och så kommo deltagarna fram till sista dagen av kursen och frågan om denna kurs skulle bli den första och sista blev brännande. Där om diskuterades också mycket livligt med kand. Hugo. Han medgav att kursen slagit ovanligt väl ut och med det intresse som kvinnorna omfattat tanken på att få bevista densamma, i det att 93 ansökningar inlämnats, varav endast 30 kunde beviljas tillträde, talade mycket för, att även nästa år söka få till stånd en sådan kurs.

Vi tillåta oss även uttrycka vår varma önskan att A. B. F. också nästa år anordnar en kvinnokurs med ungefär samma program och med möjligheter för flera att deltaga.

Vid samkvämet, som avslutade kursen, kom deltagarnas stora glädje över att de fått bevista denna kurs till uttryck i entusiastiska anföranden och hjärtliga tack till A. B. F. S. V.

Ett kamratmöte.

Man hade bett mig komma till Mjölby för att medverka vid ett kamratmöte en måndag. Jag var ganska nyfiken att erfara hur ett kamratmöte skulle ta sig ut, som hölls på en måndag. Jag kan inte säga att min nyfikenhet blev stillad, men kamratmötet blev en upplevelse inte bara för mig utan för de flesta, ja, säkerligen för alla deltagarna.

Ett kamratmöte för en viss orts klubbar, som samlar mycket över 100-talet deltagare, är väl bara det en upplevelse, som man inte får varje dag. Och så denna stämning. Ja, det var fest- och kamratskap och gemyt och blomsterprakt och gott humör om vartannat. Och vi, som kommo från "storstäderna" (Norrköpingarna och jag) vi kände oss helt små och bakom; men kunde ju inte annat än trivas. Och tvivdes gjorde vi alla och vad vi säkert länge komma att ha kvar från kamratmötet i Mjölby är den känsla av samhörighet och arbetsvilja, som i särskild grad präglade denna samvaro. Vad jag önsade att alla de, som ständigt jämra sig över att "ingenting går" och "ingenting hjälper hur man än bjuder till" hade varit med på detta kamratmöte och fått känna att med god vilja och gott samförstånd och det rätta humöret går nära nog vad som helst och i synnerhet att hålla ett kamratmöte på en måndag. Det är sådana sammankomster, som äro ljuspunkter i vårt nog så trista arbete och sådana ljuspunkter behöva vi många.

Tack för måndagen i Mjölby.

Agnes.

Från Socialdemokratiska Kvinnoförbundets kongress.

Nykterhetsfrågan.

Nykterhetsfrågan blev även denna gång föremål för ingående debatter. Våra gäster från grannlanden meddelade hur förbudet verkade hos dem. De finska gästerna höllo strängt på förbudslagen och sade ifrån, att hela det socialdemokratiska partiet och kvinnorna i Finland absolut ej vilja veta av lagens upphävande. Den norska gästen kunde ej vittna om samma önskemål i Norge. Där ha de blivit sorgligt besvikna. Hon ansåg att där måste förbudet upphävas för att få fram en linje för avhållsamhet, som kan bli en bärkraftig grund för ett starkt framtida förbud.

Inledare i frågan var Agnes Söderquist, som betonade, till svar å motionen, att vi inte skola yrka på att en särskild fråga skall tas upp på förbundets program, emedan vi inte ha något eget program, utan arbeta efter partiprogrammet, och det bör därför vara oss angeläget att försöka få partiprogrammet sådant vi vilja ha det. Yrkade på att vi skulle ansluta oss till samma uttalande som föregående kongress, nämligen anslutning till partiprogrammets punkt 11, vilket även blev kongressens beslut, med tillägg, att förbundsmedlemmarna också skulle ställa sig denna programpunkt till efterrättelse.

Sociala frågor.

Den fråga, som också tilldrog sig synnerligt stort intresse, var befolkningsfrågan, vilken motionerats i från Solnaklubben.

Professor Knut Wicksell hade anmodats hålla föredrag och talade över ämnet. Befolkningsfrågans nuvarande läge, varvid han gav en ingående belysning av problemets olika sidor. Debatten blev särdeles livlig och vann följande uttalande enhälligt bifall:

”I den i så många hänseenden ytterst viktiga befolkningsfrågan, icke minst ur

nationalekonomisk och fredssynpunkt sett, är kongressen enig om, att barnalstringen måste på ett mer förnuftigt sätt än hitintills regleras. För att uppnå detta måste landet runt igångsättas en saklig upplysningsverksamhet. Då denna upplysningsverksamhet emellertid är av mycket ömtålig natur, är det ytterst viktigt, att den i största utsträckning lägges i händerna på lämpliga personer, varigenom förhindras att den förryckes. Dessutom understryker kongressen särskilt vikten av sexualhygienisk undervisning i skolorna.”

Nästa punkt på dagordningen var det av Kungsholmsklubben påtalade behovet av att kvinnoklubbarna sökte samla de unga i hemliknande lokaler till läsning, till samtal eller till samkväm.

Från flera håll framhölls som svar härför den allmänt förekommande bristen på lokaler. Ett exempel på vad en kvinnoklubb trots allt kan åstadkomma till ungdomens höjande gavs i en intressant redogörelse för Solnaklubbens ungdomsavdelning.

Följande uttalande antogs:

”Den rörelse, som på ett genomgripande sätt tillvaratager de äldre barnen och giver dem möjlighet att utveckla sin smak för sundare nöjen, har givetvis en mycket stor mission att fylla. Med de små resurser kvinnoklubbarna äga är detta förknippat med stora svårigheter, men som frågan i högsta grad är ett kommunalt spörsmål, böra våra kommunala representanter även arbeta för dess lösning. Frågan ligger även inom ramen för fortsättningssskolans verksamhet, varför kvinnoklubbarna uppmanas att på allt sätt verka för sådana inom kommunen.

För att på bästa sätt tillfredsställa barnens kunskapsörst och nöjesbehov vore det lyckligast om därtill speciellt avsedda lokaler kunde åstadkommas, men som detta önskemål för närvarande är omöjligt att realisera måste det ställas på framtiden.

Ett av de bland ungdomen mera omtyckta nöjena är biografen, vilken rätt använd i upplysningens tjänst kan ha den allra största betydelse. Men vi vilja även fästa föräldrars och målsmäns uppmärksamhet på att den å andra sidan också är i stånd att utöva ett mycket skadligt inflytande.

Även böra under sakkunnig ledning anordnas utflykter för ungdomen, för att lära den känna och uppskatta det storlagna i naturen.”

Under rubriken sociala frågor är även en motion från Torshällaklubben om upprättandet av vilo- och konvalescenthem för uttröttade fattiga hustrur att räkna. Förbundsstyrelsens yttrande härom blev avgörande, i det den förklarade att hur behjärtansvärd denna sak än torde vara det vore omöjligt att frambära den i riksdagen, men i landstingen bör motionen kunna väckas då spörsmålet mer faller under deras uppgifter.

Kvinnoklubbarna uppmanades därför ägna denna sak uppmärksamhet, dels genom att taga reda på de vilo- och konvalescenthem och kurorter, som finnas inom länen och betingelserna för att få åtnjuta dess vård, dels undersöka och frambära möjligheter till vila för uttröttade fattiga hustrur ävensom söka få landstingen intresserade för upprättande av dylika hem.

Kontingentsfrågan.

I denna fråga förelåg 5 motioner vilka uttryckte olika önskemål om lättnad i kontingenthänseende.

Förbundsstyrelsens förslag till uttalande vann bifall och lyder:

”Att söka få mindre avgift till partiet för medlemmarna, som genom kvinnoklubbarna äro kollektivt anslutna, torde icke giva någon nämnvärd ekonomisk lättnad, då en del av avgiften tillfaller arbetarekommunerna och att få kvinnorna befriade från utgifter till arbetarekommunerna medelst kollektivanslutning till partiet genom kvinnoförbundet, är omöjligt under nuvarande organisationsformer. Därigenom skulle också kvinnorna avsäga sig alla rättigheter inom arbetarekommunerna, då inga avgifter tillföle dessa. Vi böra icke framskapa en särställning för kvinnorna inom partiet, som diskvalificerar deras rättigheter. Men då kontingentsfrågan otvivelaktigt spelar en stor roll i kvinnoklubbarnas verksamhet, torde det vara nödvändigt att utreda i vad mån de socialdemokratiska kvinnornas organisationsformer kunna förenklas och utgifterna minskas, varför den blivande förbundsstyrelsen får i uppdrag att utreda denna fråga och utarbета ett förslag att utsändas för behandling i avdelningarna.”

Försäkra Ert liv i Folket

Fackliga frågor.

Samarbetet mellan de fackligt och de politiskt organiserade kvinnorna diskuterades med anledning av motion från Stockholms allm. kvinnoklubb. Förbundsstyrelsens uttalande godkändes i vilket såges att det är svårt att finna några nyare linjer för samarbetet.

"Till förbundet äga alla fackligt organiserade kvinnor, som tillhöra socialdemokratiska partiet, anslutning. Att icke så många anslutit sig som önskligt vore, torde i stor utsträckning bero på det att kontingenten, för de förut i kontingenthänseende betungade fackligt organiserade kvinnorna, är för hög. Då det är av stor vikt att få så många kvinnor som möjligt samlade inom förbundet och då de fackligt organiserade icke fordra samma arbete och omkostnader av förbundet som kvinnoklubbarna, så beslöts att kontingenten för de fackliga skulle sättas lägre för dem, t. ex. till halva beloppet.

De fackligt och politiskt organiserade kvinnorna uppmanades dessutom till större förståelse för varandras arbete och till mera samarbete för spridande av såväl facklig som politisk upplysning bland kvinnorna, då det är så många fackliga frågor lösning, som tränga sig fram i det politiska arbetet och för vars lösning kräves den sakkunskap, som finnes inom fackföreningarna.

Dessutom ansåg kongressen det som en plikt för medlemmarna att tillhöra sitt yrkes organisation ävensom att tillhålla sina barn att ingå i respektive organisationer." (Forts.)

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Mjölby.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 18 febr. Av styrelsens verksamhetsberättelse framgick att klubben hållit 12 ord. möten, 1 kamratmöte, till vilket Linköpingsklubben var inbjuden, 1 agitatoriskt samkväm, 1 gökotta samt 1 julfest till vilken arbetarekommunen samt ungdomsklubben inbjudits. Av Morgonbris har försålts 760 ex. och medlemsantalet var vid årsskiftet 51. Utgifter och inkomster hava balanserat på 569 kr. med en behållning till 1924 av kr. 106: 82. Den avgående styrelsen omvaldes enhälligt, och till kommissionär för Morgonbris valdes fru Anna Brogren och till korresp. fröken Hanna Nygren. Även beslöts hemtaga sångböcker för utdelning på mötena. Klubben är kollektivt ansluten till Mjölby arbetarekommun. Man må hoppas att klubben måtte röna framgång i sitt arbete

Oskarströms kvinnoklubb.

och varje medl. gör sitt bästa för större anslutning till klubben och för spridande av våra idéer bland utomstående.

Med partihälsning!

S. T.

Från Degerfors.

Degerfors soc.-dem. kvinnoklubb firade söndagen den 16 mars sin 5-årsfest under anslående former. Karlskogaklubben m. fl. organisationer voro inbjudna och hade talrikt mött upp. Festen började med musik och föredrag av Signe Gustafsson, vilken även redogjorde för klubbens verksamhet under dessa år. Ur årsberättelsen anfördes att klubben bildades den 18 mars 1919 och fick vid starten 25 medl. Under åren ha hållits 50 ord. möten, 40 studie- och symöten och 5 större agitationsmöten. Frågor, som diskuterats, ha varit mjölkfrågan, då mjölken ofta varit av dålig kvalitet som kommit till samhället, nykterhets-, skol- och fattigvårdsfrågorna, barnavårdslagstiftningen och vården om fosterbarn, Kooperation och Hamburgerkonferensens program. En studieierkel har klubben haft i flera år, som studerat skönlitteratur och kommunalkunskap. 5 kamratmöten ha hållits, omväxlande i Karlskoga och Degerfors. I valarbetet har klubben alltid deltagit mycket ivrigt och på olika sätt. Mötena ha alltid varit gott besökta och en mycket god kamratanda är rådande inom klubben.

Till det vackert dukade kaffebordet inbjödos nu gäster och kamrater, varefter följde uppläsning av en prolog, skriven till festen, samt dikter och unison sång. Hanna Jansson inledde vidare en diskussionsfråga om "Kamratandan inom klubben", vilken livligt senterades.

Festen avslöts med tesupé och samkväm.

Till sist utbringades ett fyrfaldigt leve för klubben och soc.-dem. partiet.

Från Oskarström.

Oskarströms soc.-dem. kvinnoklubb bildades den 10 april 1921 efter ett föredrag av fru Nelly Thüring, då 20 medlemmar anmälde sitt inträde. Någon stor medlemsnumerär kan ej antecknas, men de som tillhöra klubben äro målmedvetna och intresserade kvinnor för socialdemokratin. Vid 1922 års kommunalfullmäktigeval erhöll klubben en representant i Enslövs socken. Den 1 juli 1921 anslöt sig klubben till Oskarströms arbetarekommun.

Den 10 febr. höll klubben sitt andra årsmöte. Medlemsantalet var då 30.

Till ordf. för innevarande år valdes fru Ida Storm, sekr. fru Helga Karlsson, kassör fru Hanna Hallkvist. Fotografiet togs en gång förra året, då klubbens förste ordf., fröken Ellen Strandberg, vid tillfället tog farväl av kamraterna för att resa till Amerika. Ref.

Ett tack.

I Morgonbris juninumner finna vi bilden av kamraten Lovisa Lundin, som under kongressen fyllde 80 år.

Vid utflykten till Saltsjöbaden första kongressdagen kommo kamraterna ihåg detta och kommo överens om att hylla henne. Då vi ej med blommor kunde nå högtidsbarnet låg det närmast till hands att sända slantar till blommor och på ett par minuter hade över 50 kr. insamlats, som omedelbart översändes pr telegram. Härför sänder hon nu sitt tack.

Till kongressdeltagarna och klubbkamraterna, som berett mig de angenämaste överraskningar på min 80-årsdag, bringar jag härigenom mitt varmaste tack.

Västerås i juni 1924.

Lovisa Lundin.

K. F:s MARGARIN

— I ALLA KONSUMTIONSFÖRENINGAR —

Från Iggesund.

Iggesunds soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 27 januari, vartill klubbens medlemmar inbjudit sina män samt ungdomsklubben och arbetarekommunen. Av styrelseberättelsen framgick att klubben under året hållit 27 ordinarie och 3 extra möten, 8 styrelsesammanträden, 1 instruktionsmöte, 2 offentliga möten, tillsammans med kommunistiska kvinnoklubben.

Klubben deltog tillsammans med övriga politiska och fackliga organisationer i 1-maj-firandet.

Bland frågor som diskuterats må nämnas: Agitation för arbetarepressen, Om kvinnors placering i såväl organisationers styrelser som i kommunala och politiska institutioner, Folkets-hus-frågan, Kooperationen, Fattigvårdsfrågan, Skolfrågan, Pension och dess tillämpning vid understöds tilldelande, Kommunala frågor m. fl. Dessutom ha förekommit föreläsningar i en hel del frågor inom klubben.

En del böcker och broschyrer ha utdelats bland medlemmarna samt vid de offentliga mötena.

På grund av den under första halvåret varande strejken inom såväl cellulosa- som järnindustrin, utdelade klubben ur sin välgörenhetsfond en del matvaror till sina medlemmar. Klubben har även skänkt 25 kr. till en sjuk medlem samt insamlat å lista 206 kr. 25 öre till densamma. Skänkt till Gävleborgs läns kvinnodistrikt 10 kr., till Jädraåsklubben 5 kr. och till utländska partikamrater 5 kr.

Klubben har under året försålt 565 ex. av Morgonbris.

Kassan har under året balanserat på kr. 697: 41.

Klubben är representerad i arbetarekommunens styrelse med 1 medl., i kommunalfullmäktige 1 medl., i nykterhetsnämnden 1, i fortsättningsskolestyrelsen 1, i Gävleborgs läns landsting 1 och 1 suppl. i fattigvårdsstyrelsen.

Till styrelse för kommande år valdes: Josefina Carlström, ordf., Lydia Edin, sekr., Anna Gustavsson, kassör, Dagny Lindström, v. ordf., och Lavinia Kronberg, v. sekr. Till revisorer valdes Signe Johansson, Karin Molin och Hilma Sköld.

Fru Carlström frambar klubbens tack till klubbens avgående ordf. samt överlämnade därvid ett presentkort till densamma.

A. M. Pettersson tackade å arbetarekommunens vägnar för inbjudan. Här efter vidtog ett animerat samkväm med kaffedrickning, dans, deklamation m. m. Klubben ber även få hälsa sina kamrater landet runt. Trötts ej i arbetet för det allmännas bästa.

Korresponderanden.

Från Skromberga.

Den 6 mars firade Skromberga soc.-dem. kvinnoklubb sin 17-åriga tillvaro med en enkel fest för medlemmarna.

Två nya medlemmar begärde inträde i klubben.

En del frågor diskuterades, däribland Brunnsviksfrågan, syföreningsfrågan samt en vädjan till klubben att i någon mån lindra nöden i de arbetslösa familjerna på platsen.

Samkvämet slutade med kaffedrickning och uppläsning.

Hälsning till kamrater landet runt!

Ref.

Från Svenljunga.

Svenljunga soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt första årsmöte söndagen den 3 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes samt beviljades styrelsen, på revisorernas förslag, full och tacksam ansvarsfrihet. Ur styrelseberättelsen kan bl. a. nämnas, att klubben under året hållit 7 ordinarie samt lika många styrelsemöten och ett kamratmöte med Boråsklubben med fru Nelly Thüring som talare. Klubben har också under sommaren inbjudit arbetarekommunen till ett friluftsmöte med kaffe och musik. Av Morgonbris har sålts 210 ex. Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 114: 39. Till styrelse för 1924 valdes fru Emma Lind, ordf., fröken Edit Svensson, sekr., fröken Linnéa Svensson, kassör, fru Frida Johansson, v. ordf., fru Hanna Edman, v. sekr. Revisorer fru Hildur Svensson och Elin Andersson. Till kommissionär för Morgonbris valdes Anna Johansson samt till korresp. Emma Lind.

Till sist en maning till er, som stå utanför vår organisation: Ställ er ej så oförstående för våra idéer, utan anslut er till vår rörelse och arbeta för socialdemokratien. Med partihälsning till kamrater landet runt! Korresp.

Sörmlands soc.-dem. kvinnodistrikts årsmöte.

Intressanta instruktionskurser och föreläsningar i samband med mötet.

Vidtar dispositioner för årets valrörelse.

Sörmlands soc.-dem. kvinnodistrikt hade lördagen och söndagen den 17 och 18 maj konferens i Flen i samband med instruktionskurs. Alla till distriktet anslutna klubbar, 9 till antalet, hade sänt ombud.

Mötet öppnades på lördagen kl. 5 e. m. av distriktets ordf. fru Ida Adamsson. Ledaren för instruktionskursen, fru Agnes Söderqvist från Västerås, höll därefter ett föredrag över ämnet: "Fattigvård eller social försäkring". Efter föredraget följde en stunds diskussion varunder framgick att detta var en fråga, som speciellt borde intressera kvinnoklubbarna. Klubbarna skulle se till att få in kvinnliga representanter i fattigvårdsstyrelserna.

Vad folkpensioneringen beträffar framhölls vikten av att lära folk inse nyttan av densamma. Som det nu är nekar en hel del av rent oförstånd att betala sina pensionsavgifter, enär de fått för sig att de aldrig kunna komma i åtnjutande av någon försäkring. Det hemställdes till ombuden att inom respektive klubbar upptaga frågan till behandling och därvid söka få någon i frågan initierad person att klargöra densamma.

Därefter följde ett animerat samkväm under vilket förekom musik, unison sång samt föredrag av red.-sekr. Julius Petters-

Partivänner!

Vid behov av fotografiskt arbete vänd Eder till

Atelier Thüring

Hornsgatan 26
Stockholm

där Ni får ett förstklassigt arbete till billigt pris. Artistiskt atelierarbete

Grupper, bröllop o. d. utom atelien

Tel.: Söder 318 80

son från Eskilstuna. Föredraget rörde sig huvudsakligen om sommarens valarbete. Det utmärkta föredraget mottogs med livligt bifall.

Till samkvämet hade inbjudits Flens arbetarekommun och soc.-dem. ungdomsklubben, vilka också hörsammat inbjudan och infunnit sig rätt talrikt till densamma.

Söndagens förhandlingar togo sin början kl. 9 f. m. Som ordf. fungerade fru Anna Lindgren, Eskilstuna, och som sekr. fru Ellen Svedberg.

Först höll Agnes Söderqvist en instruktionsföreläsning i klubbarbete, vilken blev mycket givande och åhördes med stort intresse, varpå de egentliga årsmötesförhandlingarna vidtog.

Av styrelse- och revisionsberättelserna framgick att klubbantalet f. n. är 9 st. med ett medlemsantal av 226 samt att räkenskaperna balanserat på kr. 500: 77. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen.

Härefter övergicks till behandling av de till konferensen inlämnade motionerna, däribland en från Oxelösund angående agitationen till höstens val. V. U. hade redan på förhand förberett frågan och kommer nu kvinnodistriktet att i samråd med det socialdemokratiska partidistriktet

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnörförbundet.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnörförbundet.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnörförbundet:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

anordna en turné i Sörmland i början av aug. månad, med en kvinnlig agitator som talare, och skulle respektive klubbar göra allt för att turnén måtte bli så givande som möjligt.

En annan motion från samma håll angående anordnandet av en instruktionskurs resulterade i godkännande av ett förslag av V. U. som gick ut på att i stället sända ut en instruktör till klubbarna och då passa tillfället att i samband med nyssnämnda turné använda samma talare för instruktionsföredrags hållande i klubbarna.

En fråga väckt från Eskilstuna om fordran av våra socialdemokratiska riksdagskandidater att de ville deklarerat sin ställning till de motioner som i riksdagen framförts av fru Agda Östlund och fröken Kerstin Hesselgren m. fl. behandlades ingående och beslutades att vid kommande valkonferens interpellationen skulle verkställas.

En motion från Sparreholm angående nykterhetsfrågans upptagande på programmet med förbud som slutmål bifölls.

Vid härefter företaget val av distriktsstyrelse beslöts att verkställande utskottet som hittills skall vara förlagt till Eskilstuna och omvaldes hela distriktsstyrelsen nämligen: fruarna Ida Adams-son, Anna Lindgren och Ellen Svedberg, samtliga i Eskilstuna och utgörande verkställande utskottet, samt fruarna Alma Nyström, Skogstorp, Malin Dahl, Katrineholm, Anna Käll, Sparreholm, och fröken Mathilda Olsson, Nyköping. Suppleanter blevo fruarna Natalia Brohlin, Flen, Berta Larsson, Katrineholm, och Ellen Andersson, Oxelösund. Till revisorer valdes fru Alma Olsson, Eskilstuna. Eskilstunaklubben äger att välja den andra revisoren samt suppleanter till dessa.

Beslutades att nästa årskonferens skulle hållas i Flen.

Sista punkten på dagordningen var föreläsning av fru Agnes Söderqvist över ämnet, "Några arbetardiktare", vilken mottogs med största bifall. Hälsningar framfördes till kongressen genom Agnes Söderqvist från Örebroklubbarna samt genom hr Julius Pettersson från Sörml. partidistrikts styrelse.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Till de soc.-dem. kvinnoklubbarna i Östergötland.

Kvinnodistriktets verkställande utskott har vid sammanträde konstituerat sig på följande sätt:

Ordf. och korresp. sekr. fru Mimmi Gyllander, Bredgatan 52, Norrköping.

Sekr. fru Elsa Johanson.

Kassör fru Ellen Cederstrand.

De klubbar, som ännu ej fattat beslut om anslutning till distriktet, uppmanas att snarast möjligt uppta frågan samt lämna meddelande härom.

Med kamrathälsning.

Mimmi Gyllander.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Salt-sjö-Duvnäs.

Sthlns Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb. (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. St Eriksgatan 10 n. b.

Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva. Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal. Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m. Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 1/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. och korresp. sekr. fru Anna Svensson, Tranegatan 10, Landskrona. Styrelsen.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/2, 9 i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1,30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus. Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus. Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba. Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda. Styrelsen.